

AUTOBIDE ELEKTRIKOA SISTEMAREN GOI TENTSIOKO ZAINAK

Espainiako Ministroen Kontseiluak urrian onartu zuen 2015-2020 Energia Plangintza. Deikaztelu (Nafarroa) eta Ezkio-Itsaso (Gipuzkoa) artean Red Eléctrica de Españak eraiki nahi duen 400 kV-eko linea ageri da bertan. Proiektua gauzatzeko urrats bat gehiago.

Garazi Zabaleta
@tirikitran

Gure zerua alde alde zeharkatzen duten kablez josita dagoela ez gara oharzen maiz. Euskal Herriko paisaian ohikoak bihurtu dira elektrizitatea garraiatzeko lineak, eta goi tentsioko hainbat ere baditugu lehenagotik.

2011n aurkeztu zuen Red Eléctrica de Españak (REE) 400.000 voltekoko linearen proiektua, Deikaztelu eta Ezkio-Itsaso lotuko zituena. Ez zen, ordea, hutsetik hasitako proiektua, alde batera utzitako Deikaztelu-Gasteiz goi tentsioko linearen jarraipena baizik. Espainiako Estatuko Aldizkari Ofizialean argitaratu zutenaren arabera, “ingurumenari eragingo lizkiokeen kalteen eta egondako oposizioaren eraginez” bota zuten atzera lehen proiektu hura, eta Deikaztelu-Itsasokoaz ordeztu.

“Urrunekoak hurbildu eta hurbilekoak urrundu”

Alberto Frias abokatu eta Autopista Elektrikorik Ez plataformako kideak argi azaldu du zertan datzan autobide elektrikoaren ideia: “Lurreko autobide-

deen antzekotasunak ditu, baina airetik doa: autobideetan herrietako sarrera eta irteeretan bidesariak dauden bezala, goi tentsioko lineak azpiestazioak behar ditu energia bertatik hartu edo hara igotzeko”.

» **Goi tentsioko lineak esparru askotan kaltetuko lituzke herriak. Besteak beste, Natura 2000 Sareko eremu babestuen arteko hainbat korridore ekologikotatik pasatzen da**

Hasiera batean proiektuak Deikazteluko azpiestazioa jasotzen bazuen ere, onartu berri duten 2015-2020 Energia Plangintzan ezabatu egin dute. Horrek esan nahi du ezinezkoa izango dela linea tokiko beharretarako erabiltzea.

129 kilometroko ibilbidea izango luke goi tentsioko lineak, eta bide horretan Nafarroako eta Gipuzkoako herri eta kontzeju ugari izango lirateke kaltetuak. Dorreak Euskal Herrian orain arte ikusi gabekoak izanen dira proiektua aurrera ateratzen bada: 85 metroko altuera izan dezakete, Bilboko BBVAren dorreak adina. Horrez gain, elektrizitatearen joan-etorrirako linea denez, kable kopurua –eta eragina– bikoiztu egiten da: hemezortzi eroale osotara.

400 kV-eko linea berria nahikoa ez eta lehenagotik ibilbide berean dauden Orkoien-Itsaso arteko 220 kV-eko bi lineak indartzea ere jaso dute Energia Plangintzan. Irurtzun inguruan elkartu eta Gipuzkoara paralelo joango liratekeen zati horretan eragin elektromagnetikoa “ikaragarria” izanen dela azpimarratu du Friasek.

Goi tentsioko linea Ezkio-Itsason. Red Eléctrica de Españak eraiki nahi duen linea berria inguru berean egongo da, eta erdiz erdi zeharkatuko du Goierriko bailara gipuzkoarra, besteak beste.

DANI BLANCO

AUTOPISTA ELEKTRIKORIK EZ

2014an egindako Lurkide Egunean, proiektuak kaltetutako herrietako talde eta elkarte ugariak kideak goi tentsioko linearen dorreak egongo diren 247 guneetan bildu ziren. Argazkian, 35. dorrearen kokapen-puntuan elkartu zirenak.

Goi tentsioko linearen inpaktuak esparru askotan kaltetuko lituzke herriak. Paisaiari eta ingurumenari eragingo lizkiokeen kalteak begi bistakoak dira: Natura 2000 Sareko eremu babestuen artetik pasatzen da linea, hala nola, Urbasa-Andia, Aralar, Aizkorri eta Oriagoienako eremuen arteko korridore ekologikoetatik. Hango animaliei eta batez ere hegazti babestuei –ugatza eta arrano beltza, besteak beste– zuzenean eraginen lieke, Friasek ironiaz dioen bezala “hegaztiak ez baitira oso ongi moldatzen tentsio maila horretako hemezortzi kablerekin”. Landarediari ere kalteak ekarriko lizkioke, haritz, pago eta arteak moztuko lirateke eta.

Ingurumenean ez ezik, herri horien eta bertako biztanleen bizitzan ere eragin zuzena izango luke linea eraikitzeak. Osasuna dago alde batetik. Horrelako linea baten azpian lanpara fluoreszente bat bere kasa pizten dela ikus daiteke plataformaren bideo batean. Zein eragin izan ditzake maila horretako eremu elektromagnetikoak osasunean? Horrekin kezkatuta daude herritar asko, eta beren jatorrizko herriak uzteaz pentsatzen ari dira batzuk.

Europar Batasuneko zuhurtzia-printzipioak dio 100 voltek metro bateko segurtasun tartea behar dutela. Kasu

honetan, kilometro erdiko tartea behar-ko litzateke linearen alde bakoitzean, kilometro bat osotara. Tarte horren barruan geldituko lirateke hamasei herri. Ez dira, beraz, ezarritako minimoak ere errespetatu. Eta herri-guneetatik haratago, beste toki asko ez dituzte kontuan hartu ere egin: baserri auzoak, kanpinak, jendea bizi den poligono industriallak, futbol zelaiak...

Horrez gain, Mutiloako alkate Iñaki Ugaldek azaldu du proiektuak herrietako planteamendurekin aurrez aurre talka egiten duela lurralde antolaketari dagokionez. Mutiloan, Goierriko

» Europar Batasuneko zuhurtzia-printzipioaren arabera kilometro erdiko segurtasun tartea behar da linearen alde bakoitzean; tarte horren barruan hamasei herri daude

beste hainbat herritan bezala, kultur ondareari balioa eman eta hango meatzehak zaharrak errekeratzen ari dira, herriaren etorkizuna eta turismoa go-goan. Berdin gertatzen da Garesen Donejakue bidearekin, edota Deikaztelun, ardo ekologikoa ekoizten duten upategiekin. Linea bateraezina da jarduera horiekin guztiekin.

Eta hori guztia, zertarako?

Autopista Elektrikorik Ez plataformako kideek hasieratik salatu zuten goi tentsioko linea horren helburua ez dela tokiko energia beharrianak asetzea. Egon litezkeen energia desorekei aurre egiteko, lehenagotik eraikita dauden lineak indartzea nahikoa litzatekeela diote.

“Penintsulako energia sisteman potentzia handiegia dago instalatuta: 100.000 megawatt, eta eskaera gorenaz da inoiz 44.000 megawattetik pasatu. Hori, krisia baino lehen”, azaldu du Friasek. Zer esan nahi du horrek? Behar dena baino energia gehiago sortzeko ahalmena dagoela –instalaturako potentziak bikoiztu egiten du eskaeraren gailurra–, eta elektrizitatea ezin denez gorde, kanpora atera behar dela. Adibide garbiak dira Castejóngo zentral termikoak: haien eraikuntzan eta man-

tenuan dirutza utzi ondoren geldirik daude, "sistemak behar ez dituelako".

REEren datuen arabera, azken urteetan energia esportazioak gehiago izan dira inportazioak baino. Eta 2015-2020 Energia Plangintzan argi azaltzen da Frantziako Estatura energia garraiatzeko erabiliko dela goi tentsioko linea berria.

Herritarrak eta tokiko administrazioak vs. gobernuak

Lizarraldeko energia hornikuntza izan zen Nafarroako aurreko gobernuak proiektua sutsuki babesteko urte askoan erabilitako arrazoia. Deikazteluko azpiestazioa proiektutik desagertzearekin batera, berriz, aitzakia hori bertan behera gelditu da. "2015-2020 Energia Plangintzak jaso du orain arte EAEko eta batez ere Nafarroako Gobernuak ukatu diguna: goi tentsioko linea, tokiko beharretarako baino, elektrizitatea Frantziara eramateko dela", dio Friasek.

Nafarroako Gobernu berriari ere egitasmoa atzera botatzeko eskaria behin baino gehiagotan egin dio plataformak, baina oraindik ez dutela erantzunik jaso salatu du Friasek: "Lotsagarria da alda-ketaren Gobernuak 'Ez daki/Ez du erantzuten' jarrera hartzea kontu honekin".

Goi tentsioko linearen eskumena estatutuarena izanik ere, elektrizitate planifikazioa egiterakoan proiektuak tokiko gobernuarekin kontsultatzea eta komunikatzea derrigorrezkoa da. Eusko Jaur-laritzak eta Nafarroako Gobernuak ez dute onartu kontsulta hori egin dute-entz, ezta kaltetutako udalen izenean galdetu zaienean ere. "Ez dituzte beren eginbeharrak bete: ez diete Udalei laguntza teknikorik eman, ezta epeen inguruko jakinarazpenik egin. Plataforma egon behar izan da informazio publikoaren hutsuneak betetzen".

EAEko eta Nafarroako gobernuen isiltasunaren eta immo bilismoaren aurrean, ordea, linea pasatzen den herrietan oposizio mugimendu zabal sortu zen proiektua atera bezain laster. Autopista Elektrikorik Ez plataforman bildu dira udalak, herritarrak eta elkarteak, eta proiektua gelditzeko lanean aritu dira azken urteetan.

2011ko abenduan, 470 udal karguk proiektua gelditzeko eskaera egin zieten gobernu foralari eta autonomikoari Berriozarren. Aurrez 220 udal eta kontzejuk onartuak zituzten eskari hori egin zuten mozioak.

Alderdi politiko askotako ordezkariak daude herrietan, baina bitxi bada ere, gai honetan adostasun osoa lortu dute guzti-guztiek: inor ez dago linearen alde. Udaletan legealdi berria hasi zenetik, korporazio berriak mozioak aurkezten ari dira aurreko udal-gobernuen jarrera berresteko.

Baina proiektuak aurrera jarraitzen du, eta 2015-2020 Energia Plangintzaren onarpenarekin pauso garrantzitsua eman dutela azaldu digu Friasek: "Gelditzen zaien gauza bakarra ingurumen-inkaktuaren deklarazioa onartu eta publiko egitea da. Tramite administratibo simple bat, alegia".

"Ez, ez, ez, goi tentsiorik ez"

400 kV-eko linearen proiektua atera zenetik mota askotako ekintzak eta jarduerak antolatu dituzte herrietan. Bartzuk plataformak deituta, bateratuak, eta beste zenbait berriz, tokian tokioak: manifestazioak, mendi martxak, hitzaldiak, parlamentuetan agerraldiak, itzalaldiak, prentsurrekoak... Tentsiorik ez da falta izan goi tentsioko linearen aurka.

Aipatzekoa da, adibidez, 2012ko Altsasuko Deklarazioa: osasungintzako, kulturako, hezkuntzako eta kirol munduko 417 pertsonak agiria sinatu zuten "herrien etorkizuna bermatzeko eta herrietan duintasunez bizitzeko eskubidea aldarrikatzeko".

2013ko ekainean, berriz, herri kontsultak egin zituzten goi tentsioko lineak kaltetutako 40 herritan. Berriz ere, herritarren erantzuna argia izan zen: erroldatutako biztanleen %63k hartu zuten parte kontsultetan, eta %99k proiektuaren aurka bozkatu zuten.

Esanguratsua da, baita ere, Euskal Herrian alegazio gehien jaso dituen proiektua izan dela Deikaztelu-Itsasoko goi tentsioko linea. Nafarroan eta Gipuzkoan 14.000 alegazio aurkeztu zituzten herritarrek, udalek, kontzejuek eta esparru askotako elkarteek, bakoitzak bere alorretik egindako ekarpenarekin. Gaur egun oraindik, erantzunik jaso gabe jarraitzen dute guztiak.

Aniztasuna autobide elektrikoaren aurkako mugimenduaren bereizgarrietako bat izan da hasieratik. 2014an antolatutako "Lurkide Egunak" oso ongi islatu zuen borrokaren nolakotasuna. Egun hartan, goi tentsioko lineak hartuko lituzkeen 129 kilometroak bete zi-

tuzten giza kate erraldoiarekin, herrietako elkarte eta talde askotako kideak dorreak egongo lireratekeen 247 gunee-tan kokatuta. Tartean guraso elkarteak, gazte asanbladak, koruak, futbol taldeak, ehiztariak, kultur taldeak, mendi taldeak eta beste hamaika eragile ikus zitezkeen.

Hori bera da Iñaki Ugalde Mutiloako alkateak azpimarratu nahi izan duena: herritarren arteko batasuna batetik, eta herrien artean sortutako harremanak bestetik. "Bailarako herrien arteko dinamika polita egon da, elkar ezagutu dugu. Baita Nafarroako herri asko ere. Horixe da borroka honek eman diguna".

Konpainia elektriko handiak garaile

Goi tentsioko lineak eredu bati men egiten diola argi du Friasek: "Energiaren eta kapitalaren kontsumo intentsiboan oinarritutako herrialdean bizi gara. Iberdrola dorrea eta BBVA dorrea: Euskal Herriko zerua 'penetratzen' duten bi falo horien eredu da nagusi".

Eta goi tentsioko linearekin nortzuk izango dira irabazle? Red Eléctrica de España -pribatizatutako erakundea-

» **ALBERTO FRIAS, AUTOPISTA ELEKTRIKORIK EZ:**
"2015-2020 Energia Plangintzak jaso du orain arte EAEko eta Nafarroako gobernuak ukatu digutena: linea, tokiko beharretarako baino, ekektrizitatea Frantziara eramateko da"

» Jatorrizko energiaren herena garraioan galtzen da, eta goi tentsio lineak erabiliz produkzioa zentralizatzen da; galerak gutxitzeko kontrakoa egin beharko litzateke

eta konpainia elektriko handiak, batez ere Iberdrola, eremua kontrolatzen duelako. Konpainia horien inguruan dauden "ate birakariak" salatu zituen Autopista Elektrikorik Ez plataformak aurtengo otsailean, Iruñean.

Alternatibez galdetuta, energia efi-zientziaren ideia aterata da segituan. Gaur egun, jatorrizko energiaren herena garraioan galtzen da. Sistema erabat ez-eraginkorra dugu, eta goi tentsio lineak hauekin produkzio puntuen zentralizazioa bultzatzen da, galerak gutxitzeko bidea hain justu kontrakoa litzatekeenean: energiaren ekoizpen puntua ahalik eta gehien hurbiltzea kontsumo puntura. Horrekin batera, bistan da energia aurrezte ere funtsezkoa dela.

Azkenik, energia alternatiboak aipatu ditu Friasek: "Energia alternatiboak eta berriztagarriak ez dira gauza bera. Berriztagarria izatea ez da ona bere horretan: Nafarroako energia eolikoak ez ditu, adibidez, Castejóngo termikoak ordezkatu, gehigarri modura erabili dute". Energia berriztagarriak bai, baina alternatiboak. ■

Kalean da urtarrileko

aizu!

- Euskalduntzearen eskarmentu luzea
- Seaskaren egutegia ezagutzen
- Xanta Sousa arin-arin
- Zegama-Aizkorri mendi maratoia
- Auzoko: auzokideak eta auzotarrak euskaraz

Urte osoko harpidetza (Hego Euskal Herria eta Espainia) 29 €

aizu.eus